

Bog koji dopušta zlo i patnju

Zašto zlo postoji? Koji je smisao patnje? Zašto Bog dopušta zlo? To su ona pitanja koja si svaka osoba postavi u nekom trenutku svoga života. Odnose se na jednu od najvećih tajni o čovjeku.

24.04.2020.

Postojanje zla u svijetu, naročito u njegovim najokrutnijim i najnerazumljivijim oblicima, jedno je od najčešćih razloga za napuštanje vjere. Suočeni s događajima koji se

čine tako očito nepravedni i besmisleni i u odnosu na koje se osjećamo bespomoćni, potpuno prirodno je da se pitamo kako Bog to može dopustiti. Zašto Bog, koji je dobar, koji je svemoguć, dopušta da se takva zla događaju? Zašto se jednostavne osobe, koje već nose teško breme u životu, moraju nositi s dramom nepredviđene tragedije, kao što je prirodna katastrofa? Zašto Bog ne intervenira? Pitanja su to koja ne upućujemo svijetu, a ni našim bližnjima, već Bogu, jer ispovijedamo da je On Stvoritelj i Gospodar svijeta [1].

Ta pitanja, na neki način, nadilaze granice Otkrivenja i zadiru u tajnu o samome Bogu; na kraju krajeva, nema ništa u stvaranju što bi moglo izmaknuti Božjoj mudrosti i volji. Jednako kao što ne možemo pojmiti beskrajnu Božju dobrotu, također ne možemo potpuno dokučiti njegove planove. Zbog toga je, mnogo puta,

najbolji stav koji možemo imati u odnosu na dobro ili zlo potpuno povjerenje i predanje Bogu, koji uvijek *zna više i može više*.

Ali također je prirodno da pokušavamo rasvijetliti tamnu tajnu zla, da se vjera ne bi ugasila zbog životnih iskustava, nego da, baš u tim trenucima, nastavi biti jasno svjetlo na našem putu, »svjetlo mojoj stazi« (Ps 119, 105).

Zlo proizlazi iz dane slobode

Bog nije stvorio zatvoren svijet, kojem bi samo On imao pristup, niti je stvorio savršen svijet. Stvorio ga je da bude otvoren brojnim mogućnostima i podložan usavršavanju; stvorio je muškarce i žene da ga nastane i nadopunjavaju svojom mudrošću. Učinio nas je inteligentnima i slobodnima i dao nam je prostor da razvijamo te talente. U tom smislu Bog nas, kada nas je pozvao u život, dovodi u

kušnju: daje nam zadatak da činimo dobro sukladno svojim mogućnostima. To je, često, naporan zadatak. »Trgujte dok ne dođem« (Lk 19, 13): kao u poznatoj paraboli o Isusu, talenti se ne mogu zakopati ili sakriti: svatko je pozvan učiniti plodnim svoj život, razviti ono što smo dobili. Ali često to ne radimo, ili čak radimo suprotno, snujemo i radimo loše stvari: često smo krivi.

Čovječanstvo je takvo bilo od početka, od onog čina koji je bio sjeme svih ostalih zala. Sve što je zlo u svijetu vrti se oko ovoga: loša upotreba slobode, mogućnost da uništavamo Božja djela: u nama samima, u drugima, u prirodi. Kada tako činimo, udaljavamo se od Boga, naše srce postaje sve tamnije, i čak možemo učiniti da se naš život ili život drugih pretvori u pakao. Ovo je istinsko zlo, kojeg se najviše trebamo bojati: grijeh. Iz njega proizlaze sva druga zla, na ovaj ili onaj način.

Patnja kao kušnja ili pročišćenje

Ali, je li onda zlo uvijek neposredan rezultat krivnje? Prvo treba razjasniti što je zlo. U sebi nije ništa više nego druga strana dobra, strana koja se u stvarnosti očituje kada nema dobra, kada nije ono što bi trebalo biti i kada nema onoga čega bi trebalo biti. Zlo je odsustvo, nema pozitivan entitet, to je negativnost i mora se nakačiti na dobro da bi postojalo [2]. Patimo kada iskusimo to odsustvo dobra. Uostalom, krivnja, naša ili tuđa, uvijek stvara štetu; međutim, nije da je, uvijek kada trpimo neku štetu, to zato što smo krivi.

U Svetom pismu knjiga o Jobu temeljito razrađuje ovaj problem. Jobovi prijatelji žele ga uvjeriti da su nesreće koje mu je Gospodin poslao posljedica njegovih grijeha, njegove nepravde. Iako je nerijetko tako, jer prekršaji zaslužuju kaznu — nešto

logično prema ljudskom i Božjem zakonu —, Jobov slučaj nam pokazuje da također pravedni i nevini pate. Referirajući se na ovu svetu knjigu, sveti Ivan Pavao II. napisao je: »Ako je istina da patnja ima smisla kao kazna kada je povezana s krivnjom, nije istina, naprotiv, da je svaka patnja posljedica krivnje i da ima aspekt kazne« [3]. Zapravo, za Joba je njegova patnja značila kušnju njegove vjere, iz koje je izašao osnažen. U određenim situacijama, Bog nas kuša, ali uvijek nam daje milost da pobijedimo i traži način kako bismo mogli rasti u ljubavi, što je konačan smisao dobra.

U drugim slučajevima patnja ima smisao pročišćenja. Tako se dogodilo s Izraelom u Mojsijevo vrijeme, kada je narod bio nestalan i hirovit. Bog ga je pročistio dugim putovanjem kroz pustinju i tako ga je formirao dok nije postao sposoban ući u obećanu

zemlju i priznati vjernost Božjoj riječi. Često, patnja poprima — u Božanskoj providnosti — sličnu vrijednost, pročišćavajuću. Postoje osobe koje si, predane energičnosti života, ne postavljaju ključna pitanja dok ih neka bolest, ekonomska ili obiteljska kriza, ne navede da se malo dublje preispitaju. I često se dogodi neka promjena, preobraćenje, poboljšanje, ili otvorenost za potrebe bližnjega. Tada je patnja također Božja pedagogija, jer ne želi da se čovjek izgubi, da se istroši u zadovoljstvima na putu ili u svjetovnim željama. Stoga, iako postoji mjera zla u svačijem život s kojom božanska Providnost računa, to zlo se na kraju očituje kao sredstvo u službi čovjekova dobra.

Patnja u prirodi

Gledajući iz ovoga kuta, određeno značenje također poprima naravna patnja, ona koja je prisutna i kao

ucrtana u naše stvoreno okruženje: napor u rastu da znamo više i razvijamo se, prolaznost bića, koja stare i umiru, manjak harmonije u prirodnim fenomenima (koji se nameću remeteći red stvaranja). Patimo jer ne možemo izbjeći, ovladati ni kontrolirati, da su ovdje, ucrtani u prirodu.

Ponekad se radi o zlima koja su neophodna da bi mogla opstati neka druga dobra. Sveti Toma uzima za primjer lava koji ne bi mogao sačuvati svoj život ako ne ulovi magarca ili neku drugu životinju [4]. Ali, često, su nam skrivena dobra koja mogu biti povezana s tragičnim događajima u prirodi. Nije lako shvatiti zašto ih Bog dopušta ni zašto je stvorio svemir kojeg sačinjava razaranje i koji, ponekad, ne izgleda kao da je vođen Dobrotom i Ljubavlju. Moguće svjetlo dolazi od razmatranja da, općenito, razaranje uzrokovano prirodnim fenomenima

ima veze, prema stvarajućem planu, s našom slobodom i sposobnošću da odbijemo Boga.

Stanište u kojem živimo i koje nas tako često oduševljava svojom ljepotom — fizički svijet — može se također pretvoriti u užasno mjesto, na sličan način kao što naše srce, stvoreno kako bi voljelo Boga i nosilo Nebo u sebi, može također postati tužno i tamno mjesto: ako ga napusti, ako dopusti da proklija sjemenje koje sije đavao. Tako da, kada kontempliramo neukrotivu prirodu koja uzrokuje razaranje bez obzira i nagovještaja, trebamo razmisliti da nam Gospodin u tome predstavlja figuru svijeta u kojem ne može kraljevati i srca koje odbija ljubav i pravdu. Dubok odnos između Stvaranja i čovjeka, koji je bio odabran da bude onaj koji će ga nadzirati (usp. Izl 2, 15), očituje se i u ovom neredu.

Ljudi i također »sve stvorenje zajedno uzdiše i muči se u porođajnim bolima« (Rim 8, 22), jer sudjeluje u stvaralačkom i otkupiteljskom Božjem planu. Ono također »u nadi da će se osloboditi robovanja pokvarljivosti da sudjeluje u slobodi i slavi djece Božje« (Rim 8, 21).

Otkupljujuća patnja

Ali bez ikakve sumnje, ono što na najbolji mogući način rasvjetljava smisao zla je Isusov Križ. I uz njegov Križ, Uskrsnuće. Njegov Križ nam pokazuje da patnja može biti znak i kušnja ljubavi. Osim toga, može biti put za uništenje grijeha. Jer na Isusovu Križu Božja ljubav je otkupila grijeha cijeloga svijeta. Grijeh ne pruža otpor, ne može pružiti otpor, ljubavi koja se priginje i ponizuje zbog grešnikova dobra. Kao što kaže poznati junak kojeg je Dostojevski stvorio, »poniznost

ljubavi je prekrasna snaga, moćnija od svih, s kojom se ništa ne može mjeriti« [5].

Na Križu, Isusova patnja je otkupljujuća jer njegova ljubav prema Ocu i prema ljudima, suočena s odbijanjem i nepravdom, ne uzmiče. On je dao svoj život za grešnike, služio im je svojim potpunim predanjem i tako se njegov Križ pretvorio u izvor života za njih.

Naše patnje također mogu biti otkupljujuće, kada su plod ljubavi ili se transformiraju zbog ljubavi. Tada sudjeluju u Kristovu Križu. Kao što je podučavao sveti Josemaría, patnja je izvor života: unutarnjeg života i milosti za pojedinca i za ostale [6]. Zapravo, nije patnja kao takva ono što otkupljuje, već milosrđe koje je u njoj prisutno.

Preko ljudi ljubav ima mogućnost oblikovati život: majka koja ne štedi truda za sreću svoje djece, brat koji

se žrtvuje radi brata u potrebi, vojnik koji riskira život radi svoje brigade. To su primjeri koji ostaju u pamćenju i veličaju svoje protagoniste. Kada je takva ljubav inspirirana i utemeljena u vjeri, onda, osim što je nešto prekrasno, također je božanska: sudionik je Križa i sredstvo milosrđa koje proizlazi od Krista. Ondje se zlo transformira u dobro, preko djelovanja Duha Svetoga, dara koji proizlazi iz Kristova Križa.

Posljednja karta

Ali svemu što je dosada rečeno, kako bi se pokušalo objasniti smisao zla, moglo bi se nadodati jedno završno razmatranje. A radi se o tome da, iako je zlo prisutno u čovjekovu životu na zemlji, Bog uvijek ima u svojim rukama posljednju kartu, uvijek je posljednji igrač u životu svakoga od nas. Bog nas voli, cijeni, i zato uvijek čuva posljednju kartu, koja je nada svijeta: njegova

svemoguća stvaralačka ljubav. Ljubav koja se također očituje u uskrsnuću Isusa Krista.

Ma koliko velike i nerazumljive mogle biti životne drame, mnogo veća je stvaralačka i obnavljajuća moć Božja. Život je probni period i, kada se završi, započinje ono što je konačno. Ovaj svijet je prolazan. S njim se događa isto što i s koncertnom probom: možda je netko zaboravio instrument, onaj drugi nije dobro naučio partituru, a onaj treći instrument je neugodan. Tome služe probe. Treba ugoditi i uskladiti instrumente, prilagoditi se glavnom dirigentu orkestra. Naposljetku, stiže veliki dan, kada je sve spremno, koncert se održava u veličanstvenoj sali, u sveopćem veselju.

Kristov život ne pokazuje samo ljubav Božju, već i njegovu moć, moć da nadoknadi sve ono što nije bilo pravedno, kada se činilo da Bog nije

bio prisutan, tamo gdje je dopustio da zlo i bol idu puno dalje, nego što smo to tada bili sposobni razumjeti. Isus je također doživio trenutak napuštenosti (usp. Mk 15, 34), propatio ga je s ljubavlju i Križu je uslijedila vječna slava. Posljednja knjiga Pisma, Otkrivenje, govori nam o Bogu koji »otrt će im svaku suzu s očiju« (Otk 21, 4) jer On sve čini novim (usp. Otk 21, 5) i bit će izvor neizmjerne sreće.

Kako pomoći onima koji pate?

U mnogim situacijama, u dodiru s tuđom boli osjećamo se bespomoćni i možemo samo napraviti ono što i milosrdni Samaritanac (usp. Lk 10, 25-37): ponuditi nježnost, saslušati, pratiti, biti tu, takoreći, ne proći samo ne obazirući se. Neka umjetnička djela prikazuju milosrdnog Samaritanca i ranjenog čovjeka s istim licem. Može se interpretirati kao da Krist liječi i, u

isto vrijeme, biva izliječen. Svatko od nas je, ili može biti, milosrdni Samaritanac koji liječi tuđe rane i u tom trenutku smo Krist. Ponekad također trebamo nekoga da nas izliječi jer nas je nešto povrijedilo — ružan pogled, ružan odgovor, prijatelji koji nas je ostavio — i bivamo izliječeni preko milosrdnog Samaritanca, koji može biti sam Krist kada Mu pritekne u molitvi ili neka bliska osoba koja se pretvara u Krista kada nas sluša. I mi smo Krist za druge jer svatko od nas je slika i prilika Božja.

Patnja uvijek ostaje misterij, ali misterij koji nas spasiteljskim djelovanjem Našeg Gospodina može otvoriti prema drugima: »Na svim stranama ima napuštene djece jer su ih napustili kad su se rodili ili jer ih je život napustio, obitelj, roditelji i ne osjećaju obiteljsku ljubav. Kako nadići to negativno iskustvo napuštanja, odsustva ljubavi? Postoji

samo jedan lijek kako bi se nadišlo ta iskustva: činiti ono što mi nismo primili. Ako ti nisi bio shvaćen, imaj razumijevanja s drugima. Ako nisi primio ljubav, voli druge. Ako si osjetio bol samoće, približi se onima koji su sami. Tijelo se tijelom liječi i Bog je postao tijelo da bi nas izliječio. Činimo mi isto s drugima« [7].

Mnoge osobe su osjetile Božji dodir upravo u najtežim trenucima: gubavci o kojima je brinula sveta Terezija iz Kalkute, oboljeli od tuberkuloze kojima je materijalno i duhovno pomagao sveti Josemaría ili umirući o kojima je s ljubavlju i poštovanjem brinuo sveti Camilo de Lelis. Ovo nam također nešto govori o misteriju boli u ljudskom postojanju: to su trenuci u kojima se duhovna dimenzija osobe može snažno razviti ako dopusti da je Gospodnja milost obuzme, oplemenjujući čak i ona najekstremnija stanja.

Antonio Ducay

[1] usp. Ivan Pavao II., *Carta Apostólica Salvifici Doloris* (*Apostolsko pismo: Spasonosno trpljenje*), br. 9.

[2] usp. J. Ratzinger, *Creer y vivir en nuestra época* (*Vjerovati i živjeti u našem vremenu*), Barcelona 2005., str. 120.

[3] Ivan Pavao II., *Carta Apostólica Salvifici Doloris* (*Apostolsko pismo: Spasonosno trpljenje*), br. 11.

[4] usp. sveti Toma Akvinski, *Summa Theologiae* (*Teološka suma*), I. dio, 48. pitanje, članak 2 i 3

[5] *Braća Karamazov*, Colihue, Buenos Aires 2006., str. 447.

[6] usp. sv. Josemaría, *Via Crucis*, XII. postaja

[7] Papa Franjo, *Discurso en el estadio Kerasani de Nairobi* (*Govor na*

stadionu Kerasani u Nairobiju), 27. XI.
2015.

pdf | document generated
automatically from [https://opusdei.org/
hr-hr/article/bog-koji-dopusta-zlo-i-
patnju/](https://opusdei.org/hr-hr/article/bog-koji-dopusta-zlo-i-patnju/) (3.04.2025.)